

FOTO: LANDSTINGSARKIVET

FOTO: LOCUMS ARKIV

S:t Görans på 1950-talet och som det ser ut från luften i dag. Kapellet var inlemmat i den då nybyggda patologbyggnaden. Till vänster om kapellet ser man bakteriologiska laboratoriet, djurstallar och verkstäder.

Sankt Görans steget före

S:t Görans historia, från starten som kurhus för veneriskt smittade i en liten tallbacke i Stockholms utkant för 120 år sedan, till Sveriges första privata akutsjukhus, är en resa för social utveckling.

TEXT **STEN WINDÉN**

S:T GÖRANS SJUKHUS DYKER UPP för första gången redan på 1200-talet, då som namn på ett hospital för spetälska. Sankt Görans var de spetälskas skyddspatron och det var vanligt under medeltiden att spetälskesjukhusen fick namnet Sankt Görans hospital. Sjukhuset låg på Brunkebergsåsen, ungefär

där Regeringsgatan börjar i dag. Hospitalet blomstrade på 1400-talet och blev både rikt och berömt. Det fick rent av avlatsbrev från påvarna i Rom. Gustav Vasa satte dock stopp för den framgångsrika utvecklingen. Kungen stod inte ut ”med den vämjeliga stanken från stadens sjukhus”. Han fruktade också för

pest i staden och tvångsförflyttade samtliga Stockholms sjukhus till Danviken.

I SLUTET AV 1800-TALET var S:t Görans tillbaka i city. Då påbörjades bygget av ett nytt sjukhus på den plats där sjukhuset ligger idag. Invigningen ägde rum den 24 oktober 1888. Antalet vårdplatser var 279 och personalen 43 personer stark.

Byggnaden rönste stor uppmärksamhet, inte bara i huvudstaden. Under världsutställningen i Paris två år senare visades sjukhuset i form av en stor modell.

Sjukhusets historia handlar mycket om social utveckling och kampen mot ven-

En munter trio ur röntgenpersonalen testar utrustningen på varandra.

På bilden har fotografen fångat ett operationsteam i action. Belysningen är inte den bästa som synes. Den uniformerade mannen längst till höger står beredd med kloroformflaskan.

erisk smitta. 25 år efter invigningen hade S:t Görans sjukhus tagit emot 53 457 patienter. Av dessa vårdades 41 286 för olika könssjukdomar, främst syfilis. Under samma tid ökade antalet anställda med cirka 100 personer.

OMKRING ETT HALVT SEKEL efter det att den förste patienten tagits emot var det dags att bygga om och anpassa sjukhuset efter modernare krav. I september 1930 invigdes nya S:t Görans sjukhus med pompa och ståt i närvaro av Prins Carl. Såväl personalstyrkan som antalet patienter hade svällt rejält, 358 anställda som vårdade 841 patienter.

1948 är ett märkesår i sjukhusets historia,

All läkarutbildning på S:t Görans flyttade då till Karolinska Sjukhuset i Solna. Dittills hade så gott som alla då levande läkare fått sin utbildning i veneriska sjukdomars diagnostik på S:t Görans. I samband med flytten av all utbildning öppnades en avdelning för kroniskt sjuka och en klinik för plastikkirurgi. 2 000 personer stod i kö för detta.

I MITTEN AV 50-TALET ANSLOG dåvarande stadsfullmäktige cirka 4,5 miljoner kronor för att bygga en ny psykiatrisk klinik på S:t Görans. Sjukhuset hade nu 888 vårdplatser och namnet var S:t Görans sjukhus – Garnisons-sjukhuset.

Under 60-talet satsades mycket pengar på sjukhusexpansion i Stockholm. Det innebar omfattande upprustning på såväl S:t Görans som Sabbatsberg, och i Enskededalen började man bygga ett nytt sjukhus.

PERSONALBRISTEN VAR SKRIANDE och för att råda bot på problemen inrättades föreståndarexpeditioner och personalavdelningar vid de större sjukhusen. Den första september 1965 fick S:t Görans en personalavdelning, som första sjukhus i Stockholms stad.

Samtidigt pågick en seg dragkamp om vilket sjukhus, S:t Görans eller Enskededalen, som skulle bli nästa universitetssjukhus. Valet föll på ett tredje, Huddinge.

S:t Görans gick in i 70-talet med grusade förhoppningar och till tonerna av neddragningar och rationaliseringar. Men snart var det återigen dags för tillbyggnad. 1981 togs första spadtaget till en åtta våningar hög kirurgibyggnad, som blev sjukhusets huvudbyggnad. Den invigdes 1985, och flera skulle följa. Görans Terrassen, den vackra och uppskattade personalrestaurangen, ritad av Ralph Erskine året därpå, och 1992 det så kallade 40-huset.

SJUKHUSET HAR NU CIRKA 3 000 anställda. Utvecklingen under 90-talet går svindlande snabbt. När Sabbatsberg läggs ner 1993 ökar patientunderlaget dramatiskt för S:t Görans, som 1994 blir ett landstingsägt bolag. Medarbetarna får välja om de vill arbeta i det nya bolaget, eller vara anställda i landstingsförvaltningen. Nästa samtliga väljer anställning i bolaget.

1988 flyttar S:t Görans barnkliniker till Astrid Lindgrens barnsjukhus i Solna och lämnar plats för Electrolux. Planerna på att sälja S:t Görans till en privat ägare börjar ta form i början på 90-talet. På hösten 1998, med den borgerliga majoriteten tillbaka i landstingsfullmäktige, aktualiseras planerna på nytt.

DEN 7 MAJ 1999 BLIR en historisk dag för S:t Görans sjukhus och för svensk sjukvård. Som första akutsjukhus i landet får S:t Görans en privat ägare. I oktober är förhandlingarna klara. Bure Hälsa och Sjukvård, i dag Capio, köper verksamheten i S:t Görans av Stockholms läns landsting. Fastigheten är dock kvar i landstingets ägo. Fem år senare, i oktober 2004, byter S:t Görans namn till Capio S:t Görans sjukhus. ●